

**Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Кафедра географії і туризму
Földtudományi és Turizmus Tanszék

“ЗАТВЕРДЖУЮ” / JÓVÁHAGYOM

Проректор з навчальної роботи
Tanulmányi rektorhelyettes

“ ” 20

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
TANTÁRGYI PROGRAM**

Ландшафтознавство / Tájföldrajz

напрямок підготовки 0401 Природничі науки / Földtudományok
спеціальність 6.040104 Географія / Földrajz
спеціалізація/szakosodás _____

(назва спеціалізації / szakosodás neve)

Берегово / Beregszász – 2016

Робоча програма з **ландшафтознавства** для студентів
за напрямом підготовки 0401 Природничі науки, спеціальністю
6.040104. Географія.
28 серпня 2016 року.

Tantárgyi program **tájéldrzej** с. tárgyól a földrajz szakos hallgatók számára.
2016. augusztus 28.

Розробник / Kidolgozta: Іжак Тібор Йосипович, в.о. доцента, PhD.
Dr. Izsák Tibor, megbízott docens, PhD.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії) географії
A tantárgyi programot elfogadta a tanszékértekezlet (tantárgyi bizottság)

Протокол від / Jegyzőkönyv dátuma 29 серпня 2016 року № 2016/11 száma.

Завідувач кафедри / Tanszékvezető

_____ (Молнар Й. Й.)
(підпис/aláírás) (прізвище та ініціали/család- és tónév)

Дата/Dátum: “29”серпня/augusztus 2016.

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки
(спеціальністю) _____

Jóváhagyta az intézmény _____
szakjának/szakirányának tantárgy-pedagógiai szakbizottsága.

Протокол /Jegyzőkönyv dátuma: “ _____ ” _____ 20 ____ року № ____ száma.

“ _____ ” _____ 20 _____ Голова/Elnök:

_____ (_____
(підпис/aláírás) (прізвище та ініціали/család- és tónév)

1. Опис навчальної дисципліни / A tantárgy leírása

Найменування показників A jellemzők megnevezése	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень Szakirány, szak, képzettségi szint	Характеристика навчальної дисципліни A tárgy jellemzői	
		денна форма навчання nappali tagozat	заочна форма навчання levelező tagozat
Кількість кредитів Kreditértéke 3	Галузь знань Képzési ág 0401 Природничі науки Természettudományok	Нормативна Normatív	
	Напрямок підготовки Szakirány 6.040104. Географія Földrajz		
Модуль 1 Modulok száma 1	Спеціальність (професійне спрямування): Szak (szakosodás) 6.040104. Географія Földrajz	Рік підготовки / Képzési évek:	
Змістових модулів 3 Tartalmi modulok 3		2-й / 2-ik	2-й / 2-ik
Індивідуальне науково-дослідне завдання / Egyéni tudományos-kutatói feladat: _____ (назва / megnevezve)		Семестр/Félév	
Загальна кількість годин: Összóraszám: 90		4-й / 4-ik	4-й / 4-ik
		Лекції / Előadások	
Тижневих годин для денної форми навчання: – аудиторних: 2 – самостійної роботи студента: 4 A nappali tagozatos hallgató heti óraszám: – kontaktóra: 2 – önálló munka: 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр Képzési szint: Bsc	20 год./óra	- год./óra
		Практичні, семінарські/ Gyakorlati, szeminárium	
		10 год./óra	- год./óra
		Лабораторні/Laboratóriumi	
		- год./óra	- год./óra
		Самостійна робота/Önálló munka	
		60 год./óra	- год./óra
		Індивідуальні завдання: Egyéni feladat:	
Вид контролю: тематичні контрольні роботи, залік Az ellenőrzés formája: moduldolgozatok, beszámoló			

Примітка / Megjegyzés:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

A kontaktórák és az önálló/egyéni feladatra szánt órák egymáshoz viszonyított aránya:

для денної форми навчання / a nappali tagozatosok számára – 0,5

для заочної форми навчання / a levelező tagozatosok számára –

Мета та завдання навчальної дисципліни / A tárgy célja és feladatai

Мета / Cél:

Предмет *Ландшафтознавство* має мету сформувати у студентів знання про ландшафти Землі, ознайомити їх з динамікою та еволюцією геосистем, дати знання про поділ ландшафтів на менші природні комплекси та про фізико-географічне районування, ознайомити з систематизацією і типологією ландшафтів / A Tájföldrajz tantárgy célja ismereteket alakítani ki a diákokban a Föld tájairól, megismertetni a tájegység-rendszerek dinamikájával és fejlődéséről, ismereteket adni a tájegységek megoszlásáról kisebb természeti komplexumokra és a természetföldrajzi körzetesítésről, megismertetni a tájegységek rendszerezésével és típusaival.

Завдання / Feladatok:

Сформувати у студентів знання про ландшафти; ознайомити з динамікою та еволюцією геосистем; дати знання про поділ ландшафтів на менші природні комплекси, про фізико-географічне районування; ознайомити із систематизацією і типологією ландшафтів / Kialakítani a diákokban ismereteket a tájegységekről; megismertetni a tájegység-rendszerek dinamikájával és fejlődésével; ismereteket adni a tájegységek megoszlásáról kisebb természeti komplexumokra és a természetföldrajzi körzetesítésről, megismertetni a tájegységek rendszerezésével és típusaival.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен / A tantárgy teljesítése révén a hallgatónak

знати / tudnia kell:

- об'єкт, предмет і методи ландшафтознавства / a Tájföldrajz tantárgy célja, tárgya és kutatási módszerei;
- еволюцію і динаміку компонентів географічної оболонки / a földrajzi burok összetevőinek fejlődését és dinamikáját;
- широтно-зональну, азональну, секторну і локальну диференціацію географічної оболонки / a földrajzi burok szélességi-övezetes, azonális, szektoros és lokális megkülönböztetése;
- морфологію ландшафтів / a tájegységek morfológiája;
- функціонування і динаміку районування / a körzetesítés működése és dinamikája;
- культурні ландшафти / kultúr-tájegységek;
- ландшафтне картографування / tájföldrajzi térképezés.

вміти / képesnek kell lennie:

- досліджувати ландшафти в експедиціях і в стаціонарних умовах / expedíciókban és kutatóállomásokon vizsgálni a tájegységeket;
- пояснювати закономірності еволюції, складу, структури і функціонування географічної оболонки / megmagyarázni a földrajzi burok fejlődésének, összetételének, szerkezetének és működésének törvényszerűségeit;
- визначити ландшафтні ареали з використанням топографічних карт, аерофотоматеріалів, космічних знімків / meghatározni a tájegységek elterjedési területét topográfiai térképek, légi felvételek és űrfelvételek segítségével;
- складати різномасштабні ландшафтні карти / összeállítani különböző méretarányú tájföldrajzi térképeket;
- дати оцінку господарського впливу на ландшафти / értékelni az ember gazdasági tevékenységének hatását a tájegységekre;
- складати ландшафтні характеристики регіонів / összeállítani különböző tájegységek tájföldrajzi jellemzését.

3. Програма навчальної дисципліни / A tárgy programja

Modulok	Összesen	Kontaktórák	Előadás	Gyakorlati	Önálló	Számonkérés
I. modul. A tájféldrajz kialakulásának története, jelenkori helyzete és fejlődésének perspektívái.	28	8	6	2	20	ZH
II. modul. A földrajzi burok. A földrajzi burok általános törvényszerűségei.	28	8	6	2	20	ZH
III. modul. Regionális és lokális szintű természeti komplexumok. Természetföldrajzi körzetesítés.	34	14	8	6	20	ZH
Összesen:	90	30	20	10	60	Vizsga

Змістовий модуль 1. / 1. Tartalmi modul

Історія виникнення, сучасний стан і перспективи розвитку ландшафтознавства / A tájféldrajz kialakulásának története, jelenkori helyzete és fejlődésének perspektívái

Тема 1. / 1. téma. Історія виникнення і становлення ландшафтознавства / A tájféldrajz kialakulásának és tudományossá válásának története.

Тема 2. / 2. téma. Сучасний стан ландшафтознавства. Перспективи розвитку ландшафтознавства / A tájféldrajz jelenkori helyzete. A tájféldrajz fejlődésének perspektívái.

Тема 3. / 3. téma. Об'єкт ландшафтознавства. Поняття про природні територіальні комплекси. Предмет ландшафтознавства / A tájféldrajz kutatási objektuma. A természeti területi komplexumok fogalma. A tájféldrajz tárgya.

Тема 4. / 4. téma. Мета і головні завдання ландшафтознавства. Структура ландшафтознавства / A tájféldrajz célja és fő feladatai. A tájféldrajz szerkezete.

Тема 5. / 5. téma. Місце ландшафтознавства у системі географічних наук / A tájféldrajz helye a földrajztudományok rendszerében.

Тема 6. / 6. téma. Роль і місце ландшафтознавства в системі підготовки вчителя географії / A tájféldrajz szerepe és helye a földrajztanárok felkészítésének rendszerében.

Змістовий модуль 2. / 2. Tartalmi modul

Географічної оболонки. Загальні закономірності географічної оболонки / A földrajzi burok. A földrajzi burok általános törvényszerűségei

Тема 7. / 7. téma. Глобальний рівень організації природи Землі / A földi természetvilág-szerveződésének globális szintje.

Тема 8. / 8. téma. Закономірності географічної оболонки / Törvényszerűségek a földrajzi burokban.

Тема 9. / 9. téma. Зональність як закономірність просторової організації географічної оболонки / Az övezetesség, mint a földrajzi burok térbeli szervezettségének törvényszerűsége.

Тема 10. / 10. téma. Чинники фізико-географічної диференціації азонального характеру. Висотна поясність / Az azonális jellegű természetföldrajzi eltérések (differenciáció) tényezői. Magassági öveződés.

Тема 11. / 11. téma. Морфоструктурна диференціація природних комплексів / A természeti komplexumok alakszerkezeti különbözőségei (differenciációja).

Змістовий модуль 3. / 3. Tartalmi modul

Природні комплекси регіонального та локального рівнів. Фізико-географічне районування / Regionális és lokális szintű természeti komplexumok. Természetföldrajzi körzetesítés

Тема 12. / 12. téma. Сутність, принципи, методи та значення фізико-географічного районування / A természetföldrajzi körzetesítés értelmezése, elvei, módszerei és jelentősége.

Тема 13. / 13. téma. Одиниці фізико-географічного районування. Схеми фізико-географічного районування / A természetföldrajzi körzetesítés részegységei. A természetföldrajzi körzetesítés sémái.

Тема 14. / 14. téma. Тлумачення поняття “ландшафт”. Компоненти ландшафту та чинники ландшафтоутворення / A „táj” fogalmának értelmezése. A táj összetevői és a tájképződés tényezői.

Тема 15. / 15. téma. Горизонтальна або морфологічна структура ландшафтів / A földrajzi táj horizontális (vízszintes) vagy morfológiai szerkezete.

Тема 16. / 16. téma. Функціонування, динаміка та розвиток ландшафтів / A tájegységek működése, dinamikája és fejlődése.

Тема 17. / 17. téma. Дослідження і картографування ландшафтів / A tájegységek kutatása és térképezése.

4. Структура навчальної дисципліни / A tárgy struktúrája

Назви змістових модулів і тем A tartalmi modulok címe és témája	Кількість годин / Óraszám											
	денна форма / nappali						заочна форма / levelező					
	Усього összesen	у тому числі/ebből					Усього összesen	у тому числі/ebből				
		л/ea	п/gy	лаб/lab	інд/egy	с.р./ö.m.		л/ea	п/gy	лаб/lab	інд/egy	с.р./ö.m.
1	2	3	4	5	6	7	8	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. / 1. Tartalmi modul												
Історія виникнення, сучасний стан і перспективи розвитку ландшафтознавства / A tájféldrajz kialakulásának története, jelenkori helyzete és fejlődésének perspektívái												
Тема 1. / 1. téma. Історія виникнення і становлення ландшафтознавства / A tájféldrajz kialakulásának és tudományossá válásának története.	5	1				4						
Тема 2. / 2. téma. Сучасний стан ландшафтознавства Перспективи розвитку ландшафтознавства / A tájféldrajz jelenkori helyzete. A tájféldrajz fejlődésének perspektívái.	3	1				2						
Тема 3. / 3. téma. Об'єкт ландшафтознавства Поняття про природні територіальні комплекси. Предмет ландшафтознавства / A tájféldrajz kutatási objektuma. A természeti területi komplexumok fogalma. A tájféldrajz tárgya.	5	1				4						
Тема 4. / 4. téma. Мета і головні завдання ландшафтознавства Структура ландшафтознавства / A tájféldrajz célja és fő feladatai. A tájféldrajz szerkezete.	5	1				4						
Тема 5. / 5. téma. Місце ландшафтознавства у системі географічних наук / A tájféldrajz helye a földrajztudományok rendszerében.	5	1	2			2						

Тема 6. / 6. тема. Роль і місце ландшафтознавства в системі підготовки вчителя географії / A tájföldrajz szerepe és helye a földrajztanárok felkészítésének rendszerében.	5	1				4						
Разом за змістовим модулем 1 Összesen az 1. tartalmi modulban	28	6	2			20						
Змістовий модуль 2. / 2. Tartalmi modul												
Географічної оболонки. Загальні закономірності географічної оболонки / A földrajzi burok. A földrajzi burok általános törvényszerűségei												
Тема 7. / 7. тема. Глобальний рівень організації природи Землі / A földi természetvilág-szerveződésének globális szintje.	5	1				4						
Тема 8. / 8. тема. Закономірності географічної оболонки / Törvényszerűségek a földrajzi burokban.	8	2	2			4						
Тема 9. / 9. тема. Зональність як закономірність просторової організації географічної оболонки / Az övezetesség, mint a földrajzi burok térbeli szerveztségének törvényszerűsége.	5	1				4						
Тема 10. / 10. тема. Чинники фізико-географічної диференціації азонального характеру. Висотна поясність / Az azonális jellegű természetföldrajzi eltérések (differenciáció) tényezői. Magassági öveződés.	5	1				4						
Тема 11. / 11. тема. Морфоструктурна диференціація природних комплексів / A természeti komplexumok	5	1				4						

alakszerkezeti különbözőségei (differenciációja).												
Разом за змістовим модулем 2 Összesen az 2. tartalmi modulban	28	6	2			20						
Змістовий модуль 3. / 3. Tartalmi modul												
Природні комплекси регіонального та локального рівнів. Фізико-географічне районування / Regionális és lokális szintű természeti komplexumok. Természetföldrajzi körzetesítés												
Тема 12. / 12. тема. Сутність, принципи, методи та значення фізико-географічного районування / A természetföldrajzi körzetesítés értelmezése, elvei, módszerei és jelentősége.	5	1				4						
Тема 13. / 13. тема. Одиниці фізико-географічного районування. Схеми фізико-географічного районування / A természetföldrajzi körzetesítés részegységei. A természetföldrajzi körzetesítés sémái.	7	1	2			4						
Тема 14. / 14. тема. Тлумачення поняття "ландшафт". Компоненти ландшафту та чинники ландшафтоутворення / A „táj” fogalmának értelmezése. A táj összetevői és a tájképződés tényezői.	3	1				2						
Тема 15. / 15. тема. Горизонтальна або морфологічна структура ландшафтів / A földrajzi táj horizontális (vízszintes) vagy morfológiai szerkezete.	8	2	2			4						

Тема 16. / 16. тема. Функціонування, динаміка та розвиток ландшафтів / A tájegységek működése, dinamikája és fejlődése.	3	1			2						
Тема 17. / 17. Дослідження і картографування ландшафтів / A tájegységek kutatása és térképezése.	8	2	2		4						
Разом за змістовим модулем 3 Összesen az 3. tartalmi modulban	34	8	6		20						
Усього годин / Összesen	90	20	10		60						

5. Теми практичних занять / A gyakorlati foglalkozások témája

№	Назва теми / A téma címe	Кількість Годин Óraszám
1.	Семінар № 1: Сучасний етап розвитку ландшафтознавства / A tájföldrajz jelenkori fejlődésszakasza.	2
2.	<i>Семінар № 2: Характеристика проявів закономірностей географічної оболонки / A földrajzi burokban lévő törvényszerűségek megnyilvánulásainak jellemzése.</i>	2
3.	Семінар № 3: Схеми фізико-географічного районування / A természetföldrajzi körzetesítés sémái.	2
4.	Семінар № 4: Характеристика морфологічних одиниць ландшафту / A tájegység morfológiai egységeinek jellemzése.	2
5.	Семінар № 5: Методика дослідження і картографування ландшафтів / A tájegységek kutatásának és térképezésének módszertana..	2
	Всього / Összesen	10

6. Самостійна робота / Önálló munka

№	Назва теми / A téma címe	Кількість Годин Óraszám
1.	Завдання і перспективи фізичної географії. Історія розвитку думок про фізичну географію / A természeti földrajz feladatai és jövője. A természetföldrajzi elméletek fejlődéstörténete.	4
2.	Перспективи розвитку ландшафтознавства / A tájföldrajz fejlődésének perspektívái.	2
3.	Поняття про природні територіальні комплекси / A természeti területi komplexumok fogalma.	4
4.	Структура ландшафтознавства / A tájföldrajz szerkezete.	4
5.	Місце ландшафтознавства у системі географічних наук / A tájföldrajz helye a földrajztudományok rendszerében.	2

6.	Роль ландшафтознавства у підготовці вчителя географії / A tájföldrajz szerepe a földrajztanárok felkészítésében.	4
7.	Проблема охорони природи / A természetvédelem problémái.	4
8.	Закономірності географічної оболонки / Törvényszerűségek a földrajzi burokban.	4
9.	Зональність географічної оболонки / A földrajzi burok övezetessége.	4
10.	Висотна поясність у географічній оболонці / Magassági öveződés a földrajzi burokban.	4
11.	Фактори фізико-географічної диференціації / A természetföldrajzi differenciáció tényezői.	4
12.	Фізико-географічне районування. Географічні комплекси / Természetföldrajzi körzetesítés. Földrajzi komplexumok.	4
13.	Локальні геосистеми / Helyi (lokális) geoszisztémák.	4
14.	Зовнішні фактори, які впливають на ландшафти / Külső tényezők, amelyek kihatással vannak a tájegységekre.	2
15.	Генетичні, морфологічні та інші різниці між ландшафтами / A tájegységek közötti genetikai, morfológiai és más különbségek.	4
16.	Географічні компоненти і компоненти ландшафту / Földrajzi összetevők és tájösszetevők.	2
17.	Рівнинні та гірські ландшафти / Síkvidéki és hegyvidéki tájegységek.	4
	Всього / Összesen	60

7. Методи навчання / A tanulás módszerei

Лекції, практичні і семінарські заняття та самостійні роботи. / Előadások, gyakorlati foglalkozások, szemináriumok és önálló munkák.

8. Методи контролю / Az ellenőrzés formái

- Тематичні контрольні роботи (ТКР) з тематики лекцій, практичних занять та самостійних робіт / Tematikus ellenőrző dolgozatok az előadások, gyakorlati munkák és önálló munkák tematikájából.
- Реферати та завдання з тематики самостійних робіт / Az önálló munkák tematikája alapján készített referátumok és feladatok.
- Екзамен / Vizsga.
  - За виступ на семінарському занятті (5) надається 3 бала. Всього є можливість набрати до 15 балів / A kiselőadásért a szemináriumi foglalkozáson 3 pont jár. Az összesen megszerezhető pontszám 15 pontig terjed.
  - За реферат (1 за семестр), тему якого визначає викладач, надається 10 бали / A referátum (1 a félév alatt, amelyet a tanár jelöl ki) értéke 10 pont.
  - Виконання модульної контрольної роботи (після кожного модуля) обов'язкове, оцінюється до 5 балів. Всього є можливість набрати до 15 балів / A modulzáró dolgozat megírása kötelező (mindegyik modul végén) és 5 pontig értékelődik. Összesen megszerezhető pontszám 15 pontig terjed.
  - Екзаменаційні білети складаються з трьох екзаменаційних питань, відповідь на яких однаково оцінюються від 0 до 20 балів. Всього, студент на екзамені може набрати від 0 до 60 балів / A vizsgatételek három vizsgakérdésből vannak összeállítva, amelyek mindegyike 0-tól 20 pontig értékelődik. Összesen a vizsgán 0-60 pontot lehet megszerezni.

**9. Розподіл балів, які отримують студенти
A hallgatók által megszerezhető pontszámok**

Поточне тестування та самостійна робота Folyamatos tesztelés és önálló munka			Екзамен Vizsga	Сума Összeg
Змістовий модуль №1 1. tartalmi modul	Змістовий модуль №2 2. tartalmi modul	Змістовий модуль №3 3. tartalmi modul		
T1–T6	T7–T11	T12–T17	60	100
8	18	14		

T1, T2 ... T17 – теми змістових модулів / a tartalmi modulok témái.

**Шкала оцінювання: національна та ECTS
A nemzetközi és nemzeti osztályozás skálája**

Сума балів за всі види навчальної діяльності Az összpontszám az összes tanulmányi teljesítmény alapján	Оцінка ECTS Osztályzat az ECTS szerint	Оцінка за національною шкалою Osztályzat a nemzeti skála alapján	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики vizsga, évfolyammunka, gyakorlat	для заліку beszámoló
90-100	A	відмінно / jeles	зараховано megfelelt
82-89	B	добре / jó	
75-81	C		
64-74	D	задовільно / elégséges	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання elégtelen a pótvizsga lehetőségével	не зараховано з можливістю повторного складання nem felelt meg, a pótbeszámoló lehetőségével
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни elégtelen, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни nem felelt meg, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével

10. Методичне забезпечення / Módszertani ellátottság

Оглядний матеріал у вигляді комп'ютерних презентацій з використанням мультимедійного проєктора. Підручники та посібники українських, російських угорських авторів та видавництв / Szemléltető anyag prezentáció formájában multimédia kivetítő segítségével. Ukrán, orosz és magyar szerzők tankönyveinek és segédanyagainak felhasználása.

До методичного забезпечення курсу “Ландшафтознавство” використовується / Az „Tájé földrajz” tantárgy tantárgymódszeri ellátásához felhasználható:

- друкований і електронний опорний конспект лекцій / az előadások jegyzetének nyomtatott és elektronikus változata;
- ілюстративний матеріал (схеми, таблиці, фізико-географічні карти, географічні атласи) / szemléltetősi anyag (sémák, táblázatok, természetföldrajzi térképek, földrajzi atlaszok);
- роздатковий матеріал / szétosztható anyag;
- навчальні посібники та наукові монографії кафедри географії і туризму, бібліотеки інституту / a Földtudományi és Turizmus Tanszék és a főiskola könyvtárának segédanyagai és tudományos monográfiái.

11. Рекомендована література / Ajánlott szakirodalom

Базова / Alapművek

1. Гуцуляк В. М. 2008: Ландшафтознавство: теорія і практика. Видавництво «Книги – XXI», Чернівці.
2. Мащенко О.М. 2010: Основи ландшафтознавства. Навчальний посібник. ПДПУ, Полтава. 78 ст.
3. Міхелі С. В. (2002): Основи ландшафтознавства /. Київ – Кам'янець-Подільський: Абетка Нова.
4. Kertész Ádám (2003): Tájékológia. „Holnap Kiadó”, Budapest.
5. Lóczy Dénes (2002): Tájéértékelés, földértékelés. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.

Допоміжна / Kiegészítő olvasmányok

1. Багров М. В. та ін.: Загальне землезнавство. „Либідь”, Київ, 2001.
2. Гвоздецкий Н.А.: Основные проблемы физической географии. Москва., “Высшая школа”, 1979.
3. Географічна енциклопедія України. Київ., “Українська Радянська Енциклопедія”, 1989-1993. т.1-3.
4. Географія України. Атлас. 8-9 класи. “Картографія”. Київ., 2001.
5. Геренчук К.И.: Общее землеведение. Москва., “Высшая школа”, 1984.
6. Заставний Ф.Д.: Географія України. 1994.
7. Маринич О. М., Шищенко П. Г. : Фізична географія України. Підручник. 2003.
8. Миллер Г. П. (1974): Ландшафтные исследования горных и предгорных территорий. “Вища Школа”, Львів.
9. Саушкин Ю.Г.: Географическая наука в прошлом, настоящем, будущем. Москва., “Просвещение”, 1980.
10. Izsák Tibor: Ukrajna természeti földrajza. Főiskolai jegyzet. Ungvár, 2007.
11. Izsák Tibor: Tájé földrajz. Jegyzet. „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Soós Kálmán jegyzetírási ösztöndíj. Beregszász, 2014.

12. Інформаційні ресурси / Informatikai eszközök

www.geograf.com.ua
www.geoswit.ucoz.ru
www.geografica.net.ua
www.geo-teacher.at.ua
www.ecozakarpat.gov.ua
www.geoknigi.com

www.ukrmap.su/uk
www.ukrainaincognita.com
www.eco.com.ua
www.nature.org.ua
www.zakon2.rada.gov.ua

13. Vizsgakérdések

1. A „die Landschaft” fogalom jelentése?
2. A „bioszféra” fogalma a földrajzi magyarázat szerint.
3. A táj viszonylagos egyneműségének kritériumai.
4. A táj (mint kép) és a földrajzi tájegység fogalmak.
5. A „tájföldrajzi burok” fogalma.
6. A táj komponensei.
7. A „tájegység” – mint tudományos fogalom.
8. A tájföldrajzi burok vastagsága.
9. A tájegységek összetevőcsoportjai különös funkcióik alapján.
10. A „tájföldrajz” fogalom megjelenése és aktív fejlesztői.
11. A földrajzi burok felső és alsó határai.
12. A tájképződés külső tényezői.
13. A tájegységekről szóló tudomány kialakulása.
14. A Föld belső energiájának keletkezése.
15. A tájképződés belső tényezői.
16. Az első, tájkutatások kérdéseivel foglalkozó konferencia, segédkönyv és tankönyv megjelenése.
17. Az exogén energia forrása.
18. A síkvidéki földrajzi táj részegységei.
19. A tájföldrajz, mint tudományág fejlődési történelmének első időszakasza.
20. Rétegszint típusok a földrajzi burokban Gavriil Dmitrijevic Richter szerint.
21. A „tájsejt” fogalma.
22. A tájföldrajz, mint tudományág fejlődési történelmének második szakasza.
23. Kontaktzónák a földrajzi burokban.
24. A „kistáj-részlet” fogalma.
25. A tájföldrajz, mint tudományág fejlődési történelmének harmadik szakasza.
26. Az egységesség törvényszerűsége a földrajzi burokban.
27. A „kistáj” fogalma.
28. A tájföldrajz, mint tudományág fejlődési történelmének jelenkori szakasza.
29. Az anyag körforgásának és az energia átalakulásának változatai a földrajzi burokban.
30. A „kistáj-csoport” fogalma.
31. A tájföldrajz fejlődési történelmének jelenkori időszakaszának főbb jellemzői.
32. Ritmikus jelenségek a földrajzi burokban.
33. A tájegységek működésének folyamata.
34. A tájföldrajzi kutatások ígéretes irányvonalai.
35. A zonalitás törvényszerűségének értelme.
36. Fő összetevők, amelyek működtetik a tájegységeket.
37. A tájföldrajz, mint tudományág, kutatási objektuma.
38. Öt megvilágítási öv, amelyek a zonalitás törvényszerűségének hatására alakultak ki.
39. Az ásványi anyag állaga, amelyben helyet változtat a tájegységekben.
40. A tájföldrajz, mint tudományág, tárgya.
41. A légnyomási övek szezonális helyváltoztatása miatt övezetekre felbomló térbeli differenciáció.
42. A „biológiai körforgás” fogalma.
43. A tájföldrajz, mint tudományág, célja.
44. Az óceáni földrajzi övek három rendszere a Világóceánban.
45. A tájak dinamikájának fogalma.
46. Mit tanulmányoz a tájföldrajz?
47. A víztömegek jellegzetességei alapján kijelölt óceáni földrajzi övek a Világóceánban.
48. A tájsejtek ekvifinális állapota Viktor Boriszovics Szocsava szerint.
49. A tájföldrajz fő feladatai.

50. Az azonálisság törvényszerűségének értelme.
51. A „szukcesszió” fogalma.
52. A tájföldrajz fő szerkezeti egységei.
53. A földrajzi differenciáció azonális jellegének tényezői.
54. Az ember hatása a TTK-k működésére.
55. A tájföldrajz szerepe a földrajztanárok felkészítésében.
56. A „természetföldrajzi körzetesítés” értelme.
57. Az emberi tevékenység megnyilvánulásai a tájban.
58. A TTK-k fő sajátosságai.
59. A „természetföldrajzi régió” fogalma.
60. A tájak átalakíttóságának változatai Petro Hrihorovics Siscsenko szerint.
61. A TTK-k egységessége.
62. A természetföldrajzi körzetesítés elvei.
63. A táj stabilitásának fogalma.
64. A „természeti területi komplexumok” (TTK) fogalma.
65. A természetföldrajzi körzetesítés módszerei.
66. A tájak fejlődésének és evolúciójának fogalma.
67. A genesis, mint a TTK-k sajátossága.
68. A tájak differenciációjának típusai.
69. A táj fejlődési szakaszai Irina Ivanovna Mamaj szerint.
70. A TTK-k hierarchia felosztása rangjuk és bonyolultságuk alapján.
71. A természetföldrajzi megarégiók kiválasztásának fő kritériumai.
72. A TTK korának fogalma.
73. A tájföldrajz helye a földrajztudományok rendszerében.
74. Az egysoros természetföldrajzi séma Fjodor Nyikolajevics Milykov szerint.
75. A leggyorsabban változó TTK-k.
76. A földrajzi tér határai.
77. A természetföldrajzi körzetesítés jelentősége.
78. A „TTK önfejlődésének” fogalma.
79. A földrajzi tér felosztódásának fő részei.
80. A táj fogalma Fjodor Nyikolajevics Milykov szerint.
81. A terepi tájföldrajzi kutatások időszakaszai.
82. A földrajzi burok, más geoszféráktól eltérő, minőségi jellemzői.
83. A táj fogalma Nyikolaj Andrejevics Gvozgyeckij szerint.
84. A tájak távérzékelési kutatásának értelme.
85. A tájegység-komplexumok függőleges energia- és anyagfolyamainak kutatása.
86. A táj fogalma Anatolij Hrihorjevics Iszacsenko szerint.
87. A tájföldrajzi kutatások végzésénél kötelező vizsgálni.
88. Szezonális (nem teljes) tájföldrajzi kutatások.
89. A táj fogalma Sztanyiszlav Vikentyjevics Kalesznyik szerint.
90. Tájföldrajzi kutatások a kutatóállomásokon.

14. Mintateszt / Зразок тесту

Modulzáró dolgozat I

1. A táj, mint kép és a földrajzi tájegység fogalmak közötti különbség.
2. A tájföldrajz, mint tudományág fejlődési történelmének első szakaszának elemzése.
3. A tájföldrajz fejlődésének jelenkori időszakaszának főbb jellemzői.

Modulzáró dolgozat II

1. A természetföldrajzi körzetesítés értelme.
2. A természetföldrajzi körzetesítés elvei.
3. A természetföldrajzi körzetesítés módszerei.

Modulzáró dolgozat III

1. A terepi tájföldrajzi kutatások időszakaszainak elemzése.
2. A terepi (expedíciós) tájföldrajzi kutatások harmadik, befejező időszaka.
3. A tájak távérzékelési kutatásának értelmezése.